

Program proti šikanování

(součást Minimálního preventivního programu)

I. Charakteristika šikanování

Šikanování je mimořádně nebezpečná forma násilí, která ohrožuje základní výchovné a vzdělávací cíle školy. Je to chování, jehož záměrem je ublížit, ohrozit nebo zastrašovat žáka, případně skupinu žáků. Spočívá v cílených a opakovaných fyzických a psychických útocích jedincem nebo skupinou vůči jedinci či skupině žáků, kteří se neumí nebo nemohou bránit. Zahrnuje jak fyzické útoky v podobě bití, vydírání, loupeží, poškozování věcí, tak i útoky slovní v podobě nadávek, pomluv, vyhrožování či ponižování. Může mít i formu sexuálního obtěžování až zneužívání. Nově se může realizovat i prostřednictvím elektronické komunikace, jedná se o tzv. kyberšikanu. Ta zahrnuje útoky pomocí e-mailů, sms zpráv, vyvěšování urážlivých materiálů na internetové stránky apod. Šikana se projevuje i v nepřímé podobě jako demonstrativní přehlížení a ignorování žáka či žáků třídní nebo jinou skupinou spolužáků.

Šikanování v jakékoliv formě a podobě nesmí být pracovníky školy akceptováno.

II. Projevy šikanování

Šikanování má ve svých projevech velice různou podobu. Mezi základní formy šikany patří:

- verbální šikana, přímá a nepřímá (psychická šikana, jejíž součástí je i kyberšikana, děje se pomocí ICT technologií)
- fyzická šikana, přímá a nepřímá (patří sem i krádeže a ničení majetku oběti)
- smíšená šikana, kombinace verbální a fyzické šikany (násilné a manipulativní příkazy)

Příklady šikanování jsou uvedeny v Příloze č. 1.

III. Odpovědnost školy

Škola či školské zařízení má jednoznačnou odpovědnost za děti a žáky. V souladu s ustanovením § 29 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, jsou školy a školská zařízení povinny zajišťovat bezpečnost a ochranu zdraví dětí a žáků v průběhu všech vzdělávacích a souvisejících aktivit, a současně vytvářet podmínky pro jejich zdravý vývoj a pro předcházení vzniku rizikového chování (sociálně patologických jevů). Proto musí pedagogický pracovník šikanování mezi žáky předcházet, jeho projevy neprodleně řešit a každé jeho oběti poskytnout okamžitou pomoc.

IV. Prevence šikanování

Základem prevence šikanování a násilí na školách je podpora pozitivních vzájemných vztahů mezi žáky (a mezi žáky a učiteli). Škola usiluje o vytvoření bezpečného prostředí a proto:

- podporuje solidaritu a toleranci
- podporuje vědomí sounáležitosti
- posiluje a vytváří podmínky pro zapojení všech žáků do aktivit třídy a školy
- uplatňuje spolupráci mezi dětmi a rozvíjí jejich vzájemný respekt
- rozvíjí jednání v souladu s právními normami, s důrazem na právní odpovědnost jedince.

Ředitel školy odpovídá za systémové aktivity školy v oblasti prevence šikanování a násilí, přičemž vychází z Minimálního preventivního programu školy. Dále ředitel školy

- zajistí vzdělávání pracovníků k problematice šikanování
- zajistí dohled pedagogických pracovníků nad žáky
- zajistí, aby pedagogičtí pracovníci byli seznámeni s negativními důsledky šikanování
- zajistí doplňování školní knihovny o literaturu z oblasti problematiky násilného chování a šikanování.

Všichni pedagogičtí pracovníci by měli vnímat vztahy mezi žáky a atmosféru v třídních kolektivech, kde působí.

Ve školním řádu jsou jasně stanovena pravidla chování včetně sankcí za jejich porušení. S krizovým plánem jsou vždy na začátku školního roku prokazatelně seznámeni žáci i jejich zákonní zástupci.

V. Řešení šikanování – krizový plán

Účinné a bezpečné vyšetření šikany vychází z odhadu stadia a formy šikanování.

Situace počáteční šikany, kterou škola zvládne vlastními silami

1. zjištění šikany (vypozorováním, sdělením žáka, spolužáka, rodičem, anonymní sdělení formou schránky důvěry, ... » v kompetenci pracovníků školy)
2. vyšetření šikany (rozhovor s obětí nebo osobou, která se sdělením přišla, nalezení svědků a individuální rozhovory s nimi, zajištění ochrany oběti, rozhovor s agresorem nebo agresory » osoba, která šikanu zjistila a vedení školy)
3. spolupráce s rodiči (sdělení problému šikany a závěrů vyšetřování) » ředitel školy

Situace pokročilé šikany – náhlý výbuch skupinového násilí (tzv. třídní lynčování)

1. bezprostřední záchrana oběti
2. domluva pedagogických pracovníků na spolupráci a postupu vyšetřování » ředitel školy
3. zabránění domluvě agresorů na křivé výpovědi » učitelé, vedení školy
4. pokračuje pomoc a podpora oběti » učitelé, vedení školy
5. vlastní vyšetřování » učitel(svědek), vedení školy
6. při brutální a kriminální šikaně je nutné nahlášení policii » ředitel školy
7. spolupráce s rodiči (sdělení problému šikany a závěrů vyšetřování) » ředitel školy

Nikdy nelze provádět konfrontaci oběti a agresora!

VI. Spolupráce se specializovanými institucemi

Při předcházení případům šikany, při jejich řešení, při negativním dopadu šikany na oběť je důležitá spolupráce vedení školy, školního metodika prevence, výchovného poradce školy s dalšími institucemi. Jedná se zejména o tyto instituce:

- pedagogicko-psychologická poradna (program „Klima třídy“, „Trestní odpovědnost, prevence kriminality“)
- střediska výchovné péče (konzultace, doporučení rodičům, ...)
- odborní lékaři (posouzení zdravotního stavu oběti- pediatr, psycholog, psychiatr – se souhlasem rodičů)
- sociální odbor (pokud bude zjištěna skutečnost, která ohrožuje bezpečí zdraví žáka, oznámí tuto situaci ředitel školy orgánu sociálně-právní ochrany dítěte)
- Policie ČR (při závažném a brutálním šikanování).

VII. Spolupráce s rodiči

Pokud rodiče informují školu o podezření na šikanování, je za odborné vyšetření záležitosti zodpovědný ředitel školy. Taktéž bude ředitel školy informovat rodiče oběti i agresora o vyšetření šikany a doporučí odborná poradenská pracoviště, bude-li to situace vyžadovat nebo o to bude rodiči požádán.

Při nápravě šikanování je potřebná spolupráce vedení školy, školního metodika prevence, výchovného poradce a dalších pedagogických pracovníků, jak s rodinou oběti, tak i s rodinou agresora. Při jednání s rodiči dbají pedagogičtí pracovníci na taktní přístup a zejména na zachování důvěrnosti informací. Je nutné rodiče dětí informovat o tom, co dělat v případě, když se dozvědí o šikaně (informace na třídních schůzkách, kdykoli s výchovným poradcem nebo vedením školy).

Platnost dokumentu od 1.2.2009

V Rajhradě dne 23.1.2009

PaedDr. Zdeněk Motlíček
ředitel školy